

Samlat, genomtänkt och uthålligt?

*En utvärdering av regeringens nationella handlingsplan
för mänskliga rättigheter 2006–2009*

Lättläst sammanfattning

*Lättläst sammanfattning av betänkande av
Utredningen för utvärdering av nationella hand-
lingsplanen för mänskliga rättigheter*

Stockholm 2011

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2011:29

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-598 191 91
Ordertel: 08-598 191 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss. Hur och varför. Statsrådsberedningen (SB PM 2003:2, reviderad 2009-05-02)
– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som ska svara på remiss.
Broschyren är gratis och kan laddas ner eller beställas på
<http://www.regeringen.se/remiss>

Textbearbetning och layout har utförts av Regeringskansliet, FA/kommittéservice.

Versioner: Betänkandet finns som lättläst sammanfattning, Daisy och punktskrift.

Tryckt av Elanders Sverige AB.
Stockholm 2011

ISBN 978-91-38-23561-4
ISSN 0375-250X

Samlat, genomtänkt och uthålligt?

En utvärdering av regeringens nationella handlingsplan för mänskliga rättigheter 2006-2009

Regeringen beslutade 17 december år 2009 att utreda den nationella handlingsplanen för de mänskliga rättigheterna 2006-2009. Utredningen heter: Utredningen för utvärdering av nationella handlingsplanen för mänskliga rättigheter. Utredare blev Hans Ytterberg.

Härmed överlämnar utredningen sitt svar, ett betänkande som heter: Samlat, genomtänkt och uthålligt? En utvärdering av regeringens nationella handlingsplan för mänskliga rättigheter 2006-2009.

Stockholm i mars år 2011

Hans Ytterberg

/sekreterare Mattias Falk

Sammanfattning på lättläst svenska

Regeringen har bett mig utreda hur regeringen har arbetat med den nationella handlingsplanen för de mänskliga rättigheterna.

Jag kommer i det här betänkandet att beskriva hur handlingsplanen för de mänskliga rättigheterna kom till, och vad den innehåller. Jag kommer också att säga vad jag tycker om hur Sverige har följt planen och om den har förändrat något för människor i Sverige.

Jag ger också förslag på hur regeringen ska kunna fortsätta arbeta med mänskliga rättigheter.

Två delar är mer viktiga än de andra.
Den ena delen handlar om
hur man använder handlingsplaner,
hur man leder arbetet
med de mänskliga rättigheterna,
och hur man ger stöd till dem
som arbetar med dessa frågor
i kommuner och landsting.

Den andra delen handlar om
att vi måste kunna mäta
hur de mänskliga rättigheterna fungerar i Sverige.
Vi måste fundera på
om vi ska skriva in de avtal om mänskliga rättigheter
som Sverige gjort tillsammans med andra länder i svenska lagar,
och om vi ska ha en särskild myndighet
som arbetar med mänskliga rättigheter.

Jag skriver också om diskriminering,
om hur romerna har det i Sverige,
och om urfolket samerna.

Om handlingsplaner för mänskliga rättigheter

Världens stater ska se till
att alla människor har mänskliga rättigheter.
Förenta nationerna, FN, har skrivit
de mänskliga rättigheterna
som ger alla människor rätten till lika värde,
rätt till frihet och säkerhet,
rätt till arbete, bostad, privatliv, rätt till information
och rätt att säga vad man tycker
och mycket mer.

Europas länder har dessutom skrivit Europakonventionen
om mänskliga rättigheter.
Alla länder i Europa ska följa den konventionen.
Några grupper av människor kan ha svårare
att få sina mänskliga rättigheter.

För dem finns egna FN-konventioner.
Till exempel ger barnkonventionen barn rättigheter
och kvinnokonventionen rättigheter till kvinnor.

Alla människor har mänskliga rättigheter.
De personer som leder ett land
ska se till att alla människor i landet
får dessa rättigheter.

Ungefär 30 stater i världen
har arbetat med nationella handlingsplaner
för att människorna där
ska få sina mänskliga rättigheter.
Vi brukar kalla en sådan plan för en MR-handlingsplan.
Även Sverige har arbetat med MR-handlingsplaner.

Jag har i min utredning funderat på
om det är bra att arbeta med handlingsplaner
när man vill arbeta med mänskliga rättigheter.
Jag har kommit fram till att det är bra.

Hur gör man en handlingsplan för mänskliga rättigheter?

Om man ska ha en handlingsplan för mänskliga rättigheter
är det viktigt att många människor
är med och skriver den.
Då får man en handlingsplan
som många känner till och vill följa.

Förra gången Sverige skrev en MR-handlingsplan
var många människor och organisationer med
och sa vad de tyckte.
Det är bra om man fortsätter att arbeta på det viset,
med så kallade samråd.

Regeringen ska också se till
att särskilt utsatta grupper
får vara med och säga vad de tycker.
Särskilt utsatta grupper

är grupper av människor som kan ha svårt att få sina mänskliga rättigheter, till exempel personer med funktionsnedsättning.

Vem äger handlingsplanen?

Det kan vara svårt att veta vem som har skrivit handlingsplanen och vem som ska följa den. Därför är det viktigt att det tydligt står varför handlingsplanen finns, vem som varit med och skrivit den och hur man ska använda den.

Politikerna måste ta mer ansvar

Jag har talat med några personer på Regeringskansliet som säger att politikerna arbetar mycket med frågor om mänskliga rättigheter. Andra personer säger att det är de anställda tjänstemännen på Regeringskansliet som arbetar mest med frågorna.

Vem som än har rätt, så tycker jag att det är bra om politikerna tar mer ansvar och arbetar mer med frågor om mänskliga rättigheter, särskilt om Sverige ska skriva en ny handlingsplan.

En handlingsplan som alla läser och arbetar med

Även om många personer tyckte det var bra när den förra handlingsplanen kom, så har inte så många personer brytt sig om att arbeta med den.

Om vi vill ha en handlingsplan
som människor verkligen följer,
måste vi ha möten om handlingsplanen ofta.

När människor talar ofta om handlingsplanen
känner fler människor att de är med och arbetar
med handlingsplanen.
Då förstår också människor utanför Regeringskansliet
att handlingsplanen är viktig.

För att handlingsplanen hela tiden ska kännas viktig
måste man kunna göra förändringar i handlingsplanen
när något nytt händer i världen.

För att handlingsplanen inte ska kännas gammal
ska regeringen varje år läsa igenom den
och se vad som har hunnit bli gammalt under året
och vad som behöver förändras i den.

*Riksdagen ska vara med
i arbetet med mänskliga rättigheter*

Regeringen ska varje år skriva
hur de har arbetat med handlingsplanen.
Sedan ska regeringen lämna
det som de skrivit till riksdagen.

Då får riksdagen en chans
att en gång varje år diskutera
hur de mänskliga rättigheterna fungerar i Sverige.
Då kanske fler människor blir intresserade
av de mänskliga rättigheterna.

Lyssna på organisationer

Det finns flera internationella organisationer
som arbetar med att kontrollera
om länder följer de mänskliga rättigheterna.
Dessa organisationer talar ofta om för Sveriges regering

hur de tycker att Sverige följer rättigheterna.

Men Regeringskansliet har inte tillräckligt bra arbetsrutiner för att samla in organisationernas synpunkter och prata om vad man borde göra för att bli bättre på att se till att människor får sina rättigheter. Det tycker jag är dåligt.

När regeringen tycker att organisationernas synpunkter inte stämmer ska regeringen på ett tydligt sätt förklara varför.

*Regeringen måste kunna tala om
hur de tycker att Sverige följer
de mänskliga rättigheterna*

Meningen med en handlingsplan är att man vill ändra på sådant som man tycker är fel och att göra något bättre. Men då måste man först veta hur det ser ut i verkligheten. Sedan måste regeringen bestämma sig för vad den tycker är fel och vad som kan göras bättre. Man måste veta hur det ser ut i verkligheten.

När regeringen fortsätter med sitt arbete med de mänskliga rättigheterna ska regeringen därför kunna säga vilka problem som finns. De ska säga hur de vill lösa problemet och även säga hur de tänkte när de till slut bestämde sig för en lösning på problemet.

Handlingsplanen ska handla om framtiden

Jag har talat med personer på Regeringskansliet om hur de gjorde den förra handlingsplanen. Jag har då förstått att de ibland bara skrev sådant som de redan gjorde.

Jag tycker det är naturligt att skriva i en handlingsplan vad man redan har gjort eller vad man gör just nu för att lösa problem. Men om man vill ha en handlingsplan som verkligen fungerar måste man skriva vad man vill ändra på i framtiden.

Handlingsplanen ska tydligt beskriva vad man vill ändra på

Handlingsplanen innehöll 135 punkter om olika saker som handlar om de mänskliga rättigheterna. Men ingen av de 135 punkterna talar om precis vad regeringen vill ska hända och vad som ska ha blivit bättre när arbetet är klart.

Jag tycker att regeringen ska säga några frågor som är särskilt viktiga att arbeta med. Regeringen ska även säga vad den tänker göra åt dessa frågor.

När man skriver en handlingsplan på det sättet blir det enklare att se om man sedan har gjort det man sagt att man ska göra och om det har förändrat något. Om det inte har blivit en förbättring kan man sedan säga vad man ska göra istället.

Mer jämställdhet

Handlingsplanen säger
att jämställdhet mellan kvinnor och män är viktigt.
Men jag tycker att frågan om jämställdhet
mellan kvinnor och män
ska finnas med i hela handlingsplanen.

Några personer som jag har talat med
säger att jämställdhet inte var viktigt
när man skrev handlingsplanen.
Någon har till och med sagt
att flera personer inte ville ha med
frågor om jämställdhet mellan kvinnor och män
i arbetet med handlingsplanen.
De personerna ville i stället
att man ska arbeta med frågorna om jämställdhet för sig
och inte tillsammans
med andra frågor om mänskliga rättigheter.

Men jag tycker frågan om jämställdhet mellan kvinnor och män
inte går att glömma bort
om man vill se till att alla människor
får sin mänskliga rättigheter.

*En handlingsplan som säger
vem som ska göra vad*

Om regeringen vill fortsätta
sitt arbete för mänskliga rättigheter
ska handlingsplanen ha ett annat innehåll
än vad den har idag.
Innehållet ska handla om
vad som ska förändras,
när förändringen ska vara klar
och vem som ansvarar för förändringen.

Om regeringen tänker ändra på lagar
eller ordna utbildningar
ska det också stå med i handlingsplanen.

Vem ska styra arbetet med mänskliga rättigheter?

För att Sverige ska kunna arbeta mer och bättre för de mänskliga rättigheterna i Sverige måste fler personer på Regeringskansliet arbeta med mänskliga rättigheter.

Man ska också alltid ha pengar i sin budget för detta arbete.

Det ska finnas en enhet som arbetar med mänskliga rättigheter, en MR-enhet.

All personal, även chefer, på Regeringskansliet ska få utbildning i mänskliga rättigheter så att de förstår hur viktigt det är att skydda rättigheterna.

*Regeringen måste bli tydligare
och svenska lagar ska följa konventionerna*

Handlingsplanen säger att några myndigheter i Sverige ska arbeta särskilt mycket med frågor om mänskliga rättigheter.

Men när jag talat med dessa myndigheter säger de att de är osäkra på vad regeringen vill att de ska göra.

Regeringen måste bli tydligare med vad den vill. Regeringen ska säga till domstolar, myndigheter, kommuner och landsting, och andra som styr Sverige att de ska läsa de svenska lagarna på ett sådant sätt att lagarna också följer de mänskliga rättigheterna.

*Vilka myndigheter ska arbeta
med mänskliga rättigheter?*

Vilket ansvar har svenska myndigheter när det gäller mänskliga rättigheter?
Det är bra om någon kan undersöka

hur reglerna för detta är.
Då kanske myndigheterna kan bli bättre på
att arbeta med mänskliga rättigheter
och även samarbeta med varandra.

Det är bra om någon undersöker vilka instruktioner
som myndigheterna har fått av regeringen.
Det är också bra om någon kan undersöka
vad det står i regleringsbrev till myndigheterna.

Instruktionerna till myndigheterna
beskriver vad myndigheten alltid ska arbeta med.
Regleringsbrevet kommer varje år
och säger vad en myndighet ska arbeta med under året.

Regeringskansliet måste bli bättre på
att prata med myndigheterna
om vad regeringen vill att myndigheterna
ska arbeta med.

Regeringen ska då också fundera på
om fler myndigheter
ska ansvara för mänskliga rättigheter.
De myndigheter som redan har ansvar
ska fortsätta att ha ansvar.

Allra först ska regeringen prata med de myndigheter
som arbetar med sådant
där mänskliga rättigheter är särskilt viktiga
och där det finns en risk
för att man inte följer dem.

Länsstyrelserna ska hjälpa till så
att kommuner och landsting
följer de mänskliga rättigheterna.
Justitieombudsmannen, JO,
och Justitiekanslern, JK,
är de två myndigheter som ska kontrollera
att de som styr Sverige följer svenska lagar.
JO och JK följer också lagar när de arbetar.
De lagarna måste bli tydligare

så att JO och JK förstår
att de också ska kontrollera att de som styr Sverige
följer de mänskliga rättigheterna.

Instruktioner till myndigheterna

Det måste finnas tydligare regler
för hur myndigheterna
ska följa de mänskliga rättigheterna.
Myndigheter arbetar utifrån myndighetsinstruktionen,
som alltid gäller för myndigheten
och som beskriver vad myndigheten ska arbeta med.
De arbetar också med regleringsbrevet
som myndigheten får varje år
där det står vad myndigheten ska arbeta med
under året.
Dessutom kan en myndighet
få ett särskilt uppdrag av regeringen.

När en myndighet ska arbeta mer
med de mänskliga rättigheterna
ska det stå skrivet i myndighetsinstruktionen,
inte i regleringsbrevet
eller i särskilda uppdrag.

Sedan kan regeringen dessutom skriva
i regleringsbrevet eller i särskilda regeringsbeslut,
att en myndighet till exempel
närmare ska undersöka
hur myndigheten arbetar med mänskliga rättigheter.

Tydligare ansvar i flera lagar

Idag finns flera lagar i Sverige
som måste bli tydligare
när det gäller att skydda människors rättigheter.
Det gäller lagar
som redan har med rättigheter att göra.
Det gäller dessa lagar: förvaltningslagen,

myndighetsförordningen och kommunallagen.

Det gäller också lagar
där människor ofta är svaga
och där deras rättigheter lätt kan skadas.
Det gäller framförallt lagar
som ger rätt att låsa in personer,
men också om hälso- och sjukvårdslagen,
socialtjänstlagen, plan- och bygglagen, vallagen
och vissa regler inom skolområdet
för elever med behov av särskilt stöd.

Det kan också vara lagar
som ger personer med funktionsnedsättning
rätt att vara med i samhället som alla andra.

När myndigheter och domstolar beslutar
ska de säga varför.
De måste bli tydligare med
att förklara sina beslut.
Särskilt när det gäller beslut
som kan påverka en persons mänskliga rättigheter.

*Tänk mer på mänskliga rättigheter
när man skriver nya lagar*

Lagen Kommittéförordningen
har regler för hur man gör en statlig utredning,
som den här till exempel.
Jag tycker att man måste skriva en ny regel
i kommittéförordningen.
Den nya regeln ska säga
att kommittéer och utredare
alltid ska fundera på
hur deras utredning och deras förslag
följer de mänskliga rättigheterna.

Lagrådet är den myndighet
som allra sist ger synpunkter på nya lagar i Sverige.
De undersöker om förslag på nya lagar

följer andra lagar som redan finns i Sverige och att nya lagar inte bryter mot till exempel Sveriges grundlagar.

Regeringen ska göra en översyn av hur Lagrådet arbetar. Då är det bra om regeringen funderar på hur Lagrådets arbete kan bli tydligare när det gäller hur nya förslag på lagar följer de konventioner om mänskliga rättigheter som Sverige sagt ja till.

Arbete med mänskliga rättigheter i kommuner och landsting

När regeringen fortsätter att arbeta med mänskliga rättigheter ska de samarbeta mer med kommuner och landsting.

Om regeringen tänker skriva en ny handlingsplan ska kommuner och landsting vara med i det arbetet så tidigt som det går.

Det är bra om regeringen skriver ett avtal där det står att det ska finnas ett samarbete mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting, SKL.

Avtalet ska säga att regeringen tillsammans med SKL ska hitta vad som är svårast för kommunerna att göra för att följa de mänskliga rättigheterna. Tillsammans ska de hitta sätt att lösa de problemen. Länsstyrelserna ska vara med i det samarbetet. Länsstyrelserna kan vara viktiga när det gäller att kontrollera att kommunerna följer de mänskliga rättigheterna. De kan också vara ett stöd för kommunerna i deras arbete med de mänskliga rättigheterna. Regeringen måste också bli bättre på att prata med länsstyrelserna och träffa dem.

Regeringen måste ha ett bättre system för mänskliga rättigheter

Här skriver jag om hur regeringen kan arbeta
om de vill att Sverige bättre
ska följa de mänskliga rättigheterna.

*Regeringen måste ta reda på
hur det ser ut i verkligheten*

Den handlingsplan för mänskliga rättigheter
som finns nu
gällde mellan åren 2006 och 2009.
Under den tiden skulle regeringen skriva
nationella mål för de mänskliga rättigheterna,
alltså vad de vill ändra på i hela Sverige.
Regeringen skulle också säga
hur de skulle kunna se
om det blivit några förbättringar.

Men regeringen har inte skrivit några mål.
De har heller inte sagt hur de ska kunna se
om det blivit några förbättringar.

Om regeringen ska fortsätta
med sitt arbete med mänskliga rättigheter
ska regeringen säga
hur de tänker hitta problemen
och hur de ska mäta förbättringarna.
Men då måste regeringen först
skriva nationella mål.
Regeringen har gjort bra saker för barns rättigheter.
Jag tycker att regeringen ska lära sig av det arbetet
för att undersöka hur resten av deras politik
följer alla andra konventioner.

Idag finns inga siffror på
hur många personer
som blir diskriminerade i Sverige.
Då blir det också svårt att veta

var man ska göra förbättringar.
Regeringen måste hitta bra sätt att undersöka
vilka människor som blir diskriminerade
och varför de blir det.

Mänskliga rättigheter i svenska lagar

Förenta nationerna, FN,
har skrivit de mänskliga rättigheterna.
Europas länder har en Europakonvention
om de mänskliga rättigheterna.
Det finns också flera FN-konventioner
som tar upp rättigheter för vissa grupper av människor,
som barn, kvinnor och personer med funktionsnedsättning.

Idag är det bara Europakonventionen som gäller som svensk lag.
Jag föreslår att man ska utreda frågan
om fler konventioner än Europakonventionen
ska bli lag i Sverige.

En sådan utredning ska undersöka flera saker.
Utredningen ska undersöka vad som är bra
och vad som är dåligt
med att fler konventioner blir lagar i Sverige.
Utredningen ska svara på frågan
om fler konventioner ska bli lagar eller inte.
Utredningen ska tala om
vilka konventioner som Sverige ska ta med i sina lagar.
Utredningen ska tala om
ifall de konventionerna är viktigare
än andra svenska lagar.
Utredningen ska också undersöka
hur svenska domstolar följer de olika konventioner
som Sverige redan har sagt ja till.

En ny myndighet för mänskliga rättigheter

Jag tycker att regeringen så fort den kan
ska starta en ny myndighet i Sverige.

Den nya myndigheten ska arbeta med att skydda de mänskliga rättigheterna i Sverige. Myndigheten skulle kunna arbeta som en kommission för mänskliga rättigheter.

Kommissionen för mänskliga rättigheter ska följa en lag när den arbetar och allra helst en grundlag. Kommissionen ska arbeta med riksdagen som chef.

Kommissionen ska undersöka och rapportera om hur Sverige följer de mänskliga rättigheterna. Den ska säga vad som kan bli bättre, föreslå nya lagar och regler, och ha kontakter med organisationer i andra länder. Kommissionen ska se till att fler länder samarbetar, och att det finns utbildning, forskning och information om de mänskliga rättigheterna i Sverige.

Mer kunskap om mänskliga rättigheter

För att fler människor ska följa de mänskliga rättigheterna måste fler människor få veta att de finns och varför de är viktiga.

När Sverige sa ja till Europakonventionen och FN:s konventioner sa Sverige också ja till att informera om detta. Sverige sa också ja till att ordna utbildningar i vad det betyder att Sverige sagt ja till konventionerna. Den offentliga sektorn är arbetsplatser som ger service till alla som bor i Sverige. Alla som betalar skatt i Sverige betalar för den offentliga sektorn. Det kan vara sjukvård, skolor och omsorg om äldre till exempel.

Alla som arbetar i den offentliga sektorn ska alltid tänka på människors rättigheter.

Men då måste de också ha kunskap om de mänskliga rättigheterna.

Därför är det mycket viktigt att studenter får lära sig vad det betyder att Sverige sagt ja till konventionerna när de utbildar sig till ett yrke. Ibland ska utbildning i mänskliga rättigheter vara ett krav för att få sin examen.

Myndigheten Högskoleverket ska komma med förslag hur olika yrkesutbildningar på högskolenivå kan ge kunskaper om de mänskliga rättigheterna.

Många personer som arbetar på myndigheter och många politiker tycker att det är viktigt att ha kunskap om de mänskliga rättigheterna. Samtidigt säger de ofta att de inte förstår hur just deras arbete har med de mänskliga rättigheterna att göra.

Kompetensrådet för utveckling i staten, Krus, ska se till att alla som får nya arbeten i staten får lära sig om hur staten ska tänka om människors lika värde.

Däremot finns det inte program för hur de som arbetar i staten ska få utbildning om mänskliga rättigheter. Hur ska de då kunna skydda och följa de mänskliga rättigheterna? Därför ska regeringen säga till Krus att de ska skriva ett program för hur personal ska få utbildning om de mänskliga rättigheterna.

Domstolarnas arbete är viktigt för de mänskliga rättigheterna. Domstolarna är den plats där en människa kan kräva sina mänskliga rättigheter.

Domare måste därför ha extra mycket kunskap
om mänskliga rättigheter
så att de kan se till
att de svenska lagarna följer rättigheterna
och inte bryter mot dem.

Jag föreslår att regeringen tillsammans
med myndigheten Domstolsverket
funderar på vad de kan göra
för att personer som arbetar i domstolar
får lära sig mer om mänskliga rättigheter.

Man måste undersöka
hur mycket domarna redan kan
om de mänskliga rättigheterna
och hur mycket de behöver lära sig.

En människa som inte vet
vilka rättigheter han eller hon har
kommer heller inte att kräva sina rättigheter.
Därför måste regeringen
ge människor information
om de mänskliga rättigheterna.

Om man nu ska starta en ny myndighet
för mänskliga rättigheter
ska regeringen fundera på
hur ansvaret ska delas
mellan den nya myndigheten och Regeringskansliet
och med myndigheten Forum för levande historia
till exempel.
Vilken av dessa myndigheter ska informera
människor i Sverige om deras rättigheter?

Några särskilda områden där de mänskliga rättigheterna är mycket viktiga

Utredningar av misstankar mot polis

I Sverige ska polismyndigheten själv undersöka om en polis har gjort rätt eller fel när en person anmäler en polis för ett brott. Många människor i Sverige har diskuterat om det är rätt eller fel. Flera av de internationella organisationer som kontrollerar om länder följer de mänskliga rättigheterna har sagt att de tycker att det är fel. Dessa organisationer har flera gånger sagt att det måste finnas en myndighet utanför polisen som utreder när det finns misstankar om brott hos polisen.

Flera utredningar har försökt att komma med förslag på hur man ska lösa problemet. Regeringen har valt att ändra lite på reglerna för hur polisen ska undersöka sin egen personal.

Från 1 januari år 2011 finns det en skillnad mellan polisens arbete med att undersöka brott inom polisen och annat arbete inom polisen. Arbetet med att undersöka brott inom polisen sker nu hos Rikspolisstyrelsen istället för som tidigare vid de lokala polismyndigheterna. Det är bättre än hur det var förut.

Myndigheterna JO och JK ska kontrollera dem som styr Sverige. JO och JK har flera gånger föreslagit att en myndighet alltid ska utreda polisen när en person dött

eller skadats när polisen griper in.
Men deras förslag har inte lett till nya lagar.

Jag tycker att regeringen
ska se till att det alltid
blir en utredning så fort som möjligt
när en person dött eller blivit svårt skadad
när personen har blivit gripen av polisen.

Restriktioner för häktade

En person som sitter i häkte
kan få restriktioner av en åklagare.
Restriktioner kan till exempel vara
att den häktade personen
inte får tala med andra personer på häktet
eller ringa till sin familj eller läsa tidningar.

Organisationer som arbetar med
att se till att länder följer de mänskliga rättigheterna
har ofta sagt att Sverige använder restriktioner till häktade personer
alldeles för mycket.

Sverige har nu en ny häkteslag.
Det är bra om regeringen låter någon undersöka
om den nya häkteslagen fungerar som den ska.
Det kanske behövs fler regler eller nya lagar
som säger att åklagaren
måste tala om exakt vilka restriktioner
som den häktade personen ska ha.

Åklagaren måste också tala om
varför den häktade personen ska ha restriktioner.
Det måste också finnas tydligare regler för
hur domstolarna får besluta om häktning
och restriktioner.

Regeringen måste ta fram siffror på
hur ofta personer blir häktade i Sverige,
och hur ofta de får restriktioner.

Regeringen måste också ta reda på hur åklagare använder restriktioner i olika delar av Sverige, vad för slags restriktioner de använder, och hur länge de häktade har restriktioner.

Regeringen ska undersöka siffrorna för att se till att åklagare bara använder restriktioner när det verkligen är nödvändigt.

*Utlänningslagens regler
om att låsa in människor*

Utlänningslagen säger att svenska myndigheter får låsa in människor från andra länder när de väntar på att bli avvisade eller utvisade ur Sverige. Myndigheterna får även låsa in dem i häkte, på kriminalvårdsanstalt eller i polisarrest.

Regeringen måste se till att man ändrar de reglerna. Det måste stå tydligt i lagen att myndigheterna bara får låsa in människor om det verkligen är nödvändigt. Regeringen ska också snabbt se till att det blir ändringar i Utlänningslagen så att det står skrivet att en domstol alltid måste säga ja till beslut om att låsa in en person.

När man ändrar i lagen ska man också fundera på om det ska finnas en regel som säger hur länge en person får sitta inlåst. Jag föreslår också att regeringen så fort som möjligt ser till att personer som blir inlåsta enligt utlänningslagen

inte hamnar i kriminalvårdsanstalt,
i häkte eller i polisarrest.

Hot och våld mot personer i fängelse

När en människa förlorar sin frihet
genom att hamna på en kriminalvårdsanstalt
har staten ett stort ansvar
för att skydda den människan från övergrepp,
också från de andra som sitter på anstalten.

En person i fängelse har svårt
att själv skydda sig mot hot och våld.
Därför måste Kriminalvården kunna skydda dem.

Kriminalvården arbetar inte tillräckligt bra
med att skydda personer i fängelse.
Regeringen ska säga till Kriminalvården
att ta fram en plan för vad de ska göra
när det finns hot och våld i fängelset.
Kriminalvården ska också skapa ett system
för hur de ska rapportera om sådant
och säga hur de vill ändra på det.

När Kriminalvården skriver planen
och skapar systemet
ska de allra först göra något åt
den person som hotar eller slår andra,
och inte på den person
som utsatts för ett sådant övergrepp.

*Rätt till advokat
och information om rättigheter*

En människa har rätt till frihet och säkerhet
och även rätt till en rättvis rättegång.
Då ska en människa också ha rätt till en advokat.
Men människor kan bara kräva dessa rättigheter
om de vet att de har dessa rättigheter.

Få människor i Sverige vet vilka rättigheter som de har när de möter polisen och domstolar. Regeringen måste därför föreslå ändringar i lagen.

Lagen ska säga att människor måste få information om rätten att ha advokat när de ska bli förhörda av polisen. Den rätten gäller även för personer som inte är misstänkta för brott om de ska svara på frågor från polisen.

När man ändrar i de lagarna ska man samtidigt fundera på om man också måste ge annan information. En människa ska få information om vad det kan betyda för dem i en rättegång om de väljer att säga något eller inte säga något till polisen.

Regeringen ska fundera en gång till på när en gripen eller anhållen person ska få den informationen.

Jag föreslår också att regeringen funderar på att skriva en ny bestämmelse i rättshjälpslagen som säger att en person alltid ska få rättshjälp om det behövs för att Sverige ska kunna följa Europakonventionen.

*Bättre kontroll över
hur man behandlar människor som är inlåsta
av myndigheterna*

Jag tycker att regeringen ska se till att det finns någon myndighet som hela tiden arbetar med att kontrollera några särskilt viktiga delar av samhället.

Eller så ska regeringen se till
att den kontroll som redan finns blir bättre.

De viktiga delarna av samhället
är sådana som myndigheterna JO och JK
får många klagomål på,
eller där JO och JK själva sett
att det finns problem.

Det måste finnas en bra kontroll
av polis, åklagare och kriminalvård.
Det måste finnas en bra kontroll
över hur man beslutar
om inlåsning enligt utlänningslagen
och över behandlingen av dessa personer.
Det måste finnas bra kontroll
över psykiatrisk vård som sker med tvång
och även över det arbete
som sker vid Statens institutionsstyrelses institutioner.
Statens institutionsstyrelse har hand om
hem för tvångsvård av unga.

Regeringen ska också fundera på
om det ska finnas ett Barnombud
som arbetar inom den myndighet
som har ansvar för att kontrollera
Statens institutionsstyrelses institutioner.
Barnombudet ska kunna tala för ett barn
som är på institution.
om barnet inte får sina rättigheter.

Diskriminering

Sedan 1 januari år 2009
gäller en ny diskrimineringslag i Sverige.
Europakonventionens diskrimineringsförbud
gäller också som lag i Sverige.
Sverige ska också förbjuda diskriminering
enligt FN:s konvention om medborgerliga
och politiska rättigheter.

Men det finns ingen svensk lag
som förbjuder alla former av diskriminering.
Det finns en sådan regel i Europakonventionen,
men Sverige har inte sagt ja till det.

Det är fel att svensk lag
inte kan skydda människor
från alla former av diskriminering.
Regeringen måste därför så snart som möjligt
säga ja till bestämmelsen
som förbjuder alla former av diskriminering
i Europakonventionen.

Det ska också stå i diskrimineringslagen
att det ska vara förbjudet
att inte göra tillräckligt för att skapa tillgänglighet
för personer med funktionsnedsättning.

Romerna i Sverige

När man arbetar med mänskliga rättigheter
är det mycket viktigt att arbeta för människor
som tillhör särskilt utsatta grupper.

Romerna i Sverige är en sådan särskilt utsatt grupp.
De har i flera hundra år
blivit illa behandlade av svenska myndigheter.
Även idag blir många romer diskriminerade
i samhället.
Förslag har kommit från Delegationen för romska frågor
i deras betänkande Romers rätt – en strategi för romer i Sverige.
Utredningen säger att man ska skapa en handlingsplan
för att alla romer,
ska kunna vara med som alla andra
i det svenska samhället.

En sådan handlingsplan måste man
planera och skriva tillsammans med romerna själva.

I arbetet med mänskliga rättigheter i Sverige måste man undersöka hur det ser ut för romer idag och ge tydliga förslag på vilka förbättringar regeringen vill ha inom en viss tid.

Jag tycker att regeringen ska göra en överenskommelse med kommunerna om hur man ska arbeta för att ge alla romer rätt till utbildning.

Urfolket samerna

Samerna är Sveriges enda urfolk. Riksdagen och regeringen sa redan för 35 år sedan att samerna har egna rättigheter som bara gäller för dem och inga andra svenskar.

Men det är bra om regeringen också gör en tydlig urfolkspolitik som handlar om samernas rättigheter. Det är en viktig del av arbetet med mänskliga rättigheter i Sverige.

Regeringen ska samarbeta med det samiska folket när den skriver sin urfolkspolitik och lyssna på organisationer som arbetar med mänskliga rättigheter. Regeringen ska lyssna extra mycket på FN:s särskilda rapportör för urfolksrättigheter.

En urfolkspolitik måste innehålla
ett avtal med det samiska folket
om hur regeringen ska tala med samerna
om viktiga frågor som har med samernas liv att göra.

Som en del av urfolkspolitiken
ska regeringen skriva en tydlig plan
för hur Sverige ska kunna säga ja till
ILO-konventionen nr 169
om bland annat urfolks rättigheter.

Man ska dra gränser på en karta för att tydligt visa
var samernas renar ska vara.
Regeringen ska också se till
att det blir en nordisk samekonvention
där samerna själva är med och bestämmer.